

УДК 330.3:[332.122:338.43]

О. А. Дудзяк,

к. е. н., асистент кафедри менеджменту, адміністрування та публічного управління,
Подільський державний аграрно-технічний університет

Н. А. Славина,

к. е. н., доцент кафедри менеджменту, адміністрування та публічного управління,
Подільський державний аграрно-технічний університет

І. І. Гуменюк,

к. філ. н., асистент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Подільський державний аграрно-технічний університет

DOI: 10.32702/2306-6792.2018.24.10

ВПЛИВИ ПОЛЬСЬКОГО ДОСВІДУ НА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНСЬКОМУ СЕЛІ

O. Dudziak,

PhD in Economics, prof. of the Department of Management, Administration
and Public Management of the State Agrarian and Engineering University in Podilya
N. Slavina,

PhD in Economics, Associate Professor, of the Department of Management, Administration
and Public Management of the State Agrarian and Engineering University in Podilya

I. Humeniuk,

PhD in Linguistics, teacher of the Department of Social and Humanitarian subjects,
State Agrarian and Engineering University in Podilya

THE IMPACT OF POLISH EXPERIENCE ON THE DEVELOPMENT OF RURAL TOURISM IN THE UKRAINIAN VILLAGES

Стаття є етапом дослідження розвитку сільського зеленого туризму, а саме вплив досвіду Польщі на розвиток агротуристики у сучасному українському селі.

Перед сільським населенням нині відкриваються нові напрями та можливості для подолання різноманітних економічних проблем. Виникає нагальна потреба в реструктуризації аграрного сектора економіки, у покращенні добробуту населення на сільських територіях. На сучасному етапі все більше уваги звертається на культуру та розвиток селян, подолання їхньої соціальної незахищеності. Тому, зважаючи на такі умови, сільський туризм, може диверсифікувати сільське господарство, допомогти сільським жителям додатково поповнити свій бюджет та вирішити свої фінансові проблеми.

Сільський зелений туризм нині стає все популярнішим серед споживачів (туристів), тому за досвідом господарювання все частіше звертаються до Польської республіки, де цей вид діяльності набув більших обсягів та законної сили.

The article is a research stage of rural green tourism development and the development of rural territories through tourism.

New areas and opportunities for overcoming various economic problems are now opening up for the rural population. There is an urgent need to restructure the agrarian sector of the economy and improve the welfare of the population in rural areas. At the present stage, more and more attention is paid to the culture and development of rural residents, overcoming their social insecurity. Therefore, despite such conditions, rural tourism can diversify agriculture, help rural residents to supplement their budget and solve their financial problems.

Rural green tourism is now becoming increasingly popular among consumers (tourists), therefore entrepreneurs turn to the Polish Republic experience of this type of business development, where this type of activity has received large volumes and legal force.

Exploring the experience of Poland, one should pay attention to the place of rural green tourism in a fairly diversified agriculture, its influence on the development of rural areas; the restoration of traditions, crafts, and culture in the village are emphasized. Each of the regions of Poland shows its agro-tourism, its specific identity and its significance for the region.

It should be emphasized that the importance of the development of rural green tourism for Poland and Ukraine is quite important in the rural farminghouseholds. It is necessary to draw the attention of entrepreneurs in the village, the expediency of creating joint tourist routes, tourist programs that can be offered to the consumer of the tourist service (tourist). Analyzing the experience of Poland in the development of rural green tourism, one can identify a number of features that have become common and contribute to the development of the agro-tourism areas of the two countries: a common history, similar mentality, similarity of language, the similarity of cuisine and other customs.

Therefore, the relevance of researching the experience of developing rural green tourism in Poland and introducing it into the Ukrainian reality of the modern village is beyond doubt, since in Poland, thanks to rural green tourism, significant social and economic problems of the village are solved.

Ключові слова: сільський зелений туризм, агротуризм, сільське господарство, агрооселя, сільські території.

Key words: rural green tourism, agrotourism, farming, farmhouse, rural areas.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемі розвитку сільському туризму як виду відпочинку та можливого напрямку

підприємницької діяльності присвячено роботи багатьох науковців та практиків. Для написання статі ми використали матеріали провідних дослідників галузі сільського зеленого

Таблиця 1. Аналогічні та відмінні аспекти розвитку сільського зеленого туризму (агротуристички) Польщі та України

Показники	Україна	Польща
Загальне визначення	Сільський туризм це - вид туризму, який сконцентрований на сільській території, передбачає розвиток центрів обслуговування туристів, забезпечує туриста всіма видами відпочинку цієї місцевості та ознайомлює з місцевими фольклором, традиціями, кухнею, господарюванням та іншими атракціями, водночас забезпечуючи селян прибутком	Агротистика (сільський туризм) – форма відпочинку в умовах, близьких до сільської місцевості. Це можуть бути об'єднані спільною діяльністю особи, що надають житло. Ця діяльність представлена як альтернативного джерела доходу для сільського господарства, сільського населення
Законодавство	Відсутнє	Урегульоване та потребує уточнень
Ментальність	Гостинність населення, бажання поділитись культурою та досвідом, розуміння до інших релігій та культур	
Кількість та якість туристичних атракцій	На території досліджуваних країн містяться безліч туристичних атракцій, що відрізняються самобутністю та екологічною привабливістю для туриста	
Подібність культури	Культура України і Польщі дуже подібні, це можна побачити на прикладі кухні, національного вбрання та побуту. Жителі цих країн чудово розуміють мову один одного, мають спільну історію	
Мета розвитку сільського туризму (агротуристички)	Розвиток сільських територій, збереження культури та побуту села, диверсифікувати сільське господарство, наповнити бюджет сільської сім'ї	

Джерело: [2].

туризму Рутинського М.Й., Зінко Ю.В., Коберніченко Т.О., Васильєва В.П. та інші.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є дослідження і порівняння розвитку сільського зеленого туризму (агротуристички) України та Польщі, дослідити вплив досвіду розвитку агротуристички Республіки Польща на розвиток сільського туризму в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Нині сільський зелений туризм набуває все більшої популярності серед споживачів туристичного продукту. Сільський туризм приваблює до себе своєю самобутністю, неповторністю, екологічністю історичною атракційністю. Любителі сільського туризму є серед різних верств населення: молоді і людей старшого віку; людей з скромним достатком, та тих хто має можливість не економити на відпочинку; людей, які люблять екстремальний відпочинок та людей які шукають втечі від урбанізованої місцевості. Всі ці чинники поєднує в собі сільський туризм.

Сільський зелений туризм є багатоаспектною і багатоцільовою формою розв'язання великої кількості проблем розвитку села і задоволення потреб заінтересованих у відпочинку і оздоровленні.

Отже, визначення, сільського зеленого туризму в Україні — це вид туризму, який сконцентрований на сільській території, передбачає розвиток центрів обслуговування туристів, забезпечує

туриста всіма видами відпочинку цієї місцевості та ознайомлює з місцевими фольклором, традиціями, кухнею, господарюванням та іншими атракціями, водночас забезпечуючи селян прибутком [5].

При нагоді необхідно зазначити, що сільський туризм є однією з важливих ланок диверсифікації сільського господарства, додаткового наповнення сімейного бюджету жителів сільської місцевості, а також і культурного розвитку селян та інфраструктури села.

В умовах посилення негативних процесів в Українському селі, а саме: депопуляція, безробіття, зростання масштабів бідності, зменшення реальних доходів селян —

сільський туризм є основним з перспективних і ефективних напрямів сталого розвитку села. Не вимагаючи значних капіталовкладень, він сприяє відродженню і поширенню народних українських традицій та культури, соціально-економічному розвитку села та його інфраструктури. З розвитком сільського туризму також розвивається і екологічна свідомість та обізнаність жителів села, що сприяє покращенню екологічної ситуації довкілля у туристично-привабливих регіонах. Водночас ресурси, які є джерелом розвитку не тільки сільського туризму, а народного господарства в цілому (людські, житлові, культурні, природничі), не виснажуються, а навпаки, відновлюються, що є головною ознакою і умовою сталого розвитку [1]. Часто, переймаючи досвід відновлення та розвитку сільських територій, ми використовуємо досвід країн, які нам близькі ментально, культурно і географічно. Польща — це країна, яка охоче ділиться з Україною своїм досвідом, за вдяки різноманітним спільним проектам та програмам. Такі програми варто започаткувати і у вивченні сільського зеленого туризму (агротуристички), розробити спільні туристичні маршрути, культурні та релігійні екскурсії.

Порівнюючи досвід різних країн, можна для себе вибрати оптимальні напрями галузі сільського зеленого туризму як в Україні, так і в Польщі, визначити пріоритетні завдання, які в першу чергу потрібно виконати для успішного розвитку сільського зеленого туризму на сільських територіях зазначених країн, що є корисне для них, а від чого потрібно відмовитись.

Однією з країн, яка нині є близькою ментально, культурно та історично, є Республіка Польща. Розвиток агротуристички в Польщі на сьогодні досягає свого піку, все більше туристів бажає отримати відпочинок в сільській місцевості, скуштувати страви національної польської кухні, побачити побут та життя польських селян.

Найбільшого розвитку в Польщі сільський туризм набуває в гірській місцевості та в Помор'ї.

Перевагою розвитку цього виду господарської діяльності є те, що це підприємництво врегульовано законодавчо. В Польщі прийнято окремий закон про агротуристичку, чого, на жаль, немає в Україні.

Сільський зелений туризм є багатоаспектною і багатоцільовою формою розв'язання великої кількості проблем розвитку села і задоволення потреб зацікавлених у відпочинку і оздоровленні. Отже, визначаємо сільський зелений туризм в Україні як вид туризму, який сконцентрований на сільській території, передбачає розвиток центрів обслуговування туристів, забезпечує туриста всіма видами відпочинку цієї місцевості та ознайомлює з місцевими фольклором, традиціями, кухнею, господарюванням та іншими атракціями, водночас забезпечуючи селян прибутком [1].

У Польщі агротуристка (сільський туризм) — форма відпочинку в умовах, близьких до сільської місцевості. Це можуть бути об'єднані спільною діяльністю особи, що надають житло. Ця діяльність представлена як альтернативне джерело доходу для сільського господарства, сільського населення [3].

У таблиці 1 проаналізовано аспекти розвитку сільського зеленого туризму в Польщі та Україні і показано, що є аналогічно, що відмінно з позиції права, психології та економіки.

За даними таблиці можна зробити висновки, що у своєму розвитку сільський туризм Польщі та України досить подібні, через культурну подібність, ментальністю, мету розвитку цього виду підприємництва на селі.

Та все ж різниця існує в тому, що в Україні сільський туризм неврегульований законодавчо, що призводить до ряду перешкод у своєму розвитку, а саме: страх невизначеності серед сільського населення, брак інформації про цей вид діяльності на селі, інформації про переваги розвитку сільського зеленого туризму.

Мета агротуристички в Польщі полягає в популяризації туризму на сільських та гірських територіях, розвиток місцевих мешканців, збільшенню доходів населення, виробництво сувенірної продукції, підвищення привабливості

сільських районів, включаючи збільшення цін на землю, і, таким чином, збільшуючи вартість землі сільськогосподарського призначення, розвиток сільської інфраструктури, підтримка розробки моделей еко-туризму.

За даними Центрального статистичного бюро на 2012 рік окремих ресурсів житлових одиниць агротуризму в Польщі зареєстровано в цілому більше 57 тис. об'єктів відпочинку туристів на селі.

Більшість котеджів розташовані в Малопольському (9845), Підкарпатському (8482) і Поморському (4861) регіонах [7].

В Україні мета та завдання сільського туризму є аналогічні до Польських, тале на жаль, за повної відсутності законодавства, яке регламентувало агротуристичну діяльність, не можна спостерігати за цим явищем загальною державі, а потрібно вивчати окремо кожен регіон детально, оскільки статистика сільського туризму не ведеться, а селяни при реєстрації підприємницької діяльності не деталізують, що займаються агротуристичним бізнесом [8].

Використовуючи досвід Польщі на теренах України, слід зазначити, що необхідно запозичити, організаційно-правову базу для позитивного розвитку сільського туризму. Також проблемою розвитку туризму на селі став брак спеціалістів, які мають досвід у цьому виді підприємництва.

Польський досвід свідчить, що для розвитку сільського туризму необхідно залучати Доради, які в свою чергу, сприятимуть навчання селян, їх детальній інформації про туризм на селі, популяризації і рекламі сільського туризму.

Польські Доради сьогодні є важливою рушійною силою розвитку сільського господарства Республіки Польща, за допомогою Дорад сільський туризм набуває все більшої популярності і підтримки. Також слід зазначити, що держава також бере активну участь у допомозі розвитку сільського туризму. Дуже часто можна зустріти в ЗМІ презентації все нових і нових програм розвитку туризму на селі.

ВИСНОВОК

Розвитку сільського туризму нині приділяють значну увагу в різних країнах. В Україні сільський туризм також є популярним видом відпочинку, але все ж є досить проблем в його організації та розвитку.

На думку фахівців, практиків і науковців, найпершою країною, що може стати для нас прикладом є Республіка Польща, що є для нас близькою ментально, територіально, культурно та історично.

Багато туристів відвідавши Польщу, можуть, завдяки складеним туристичним маршрутам, також відвідати і Україну. Для цього нашим країнам потрібно тісно співпрацювати в такому напрямі, розробляти спільні програми розвитку сільського туризму, разом готувати спеціалістів, що працюватимуть у визначеному туристичному господарстві.

Саме завдяки досвіду Європейських країн, а саме в першу чергу Польщі, селяни, що вже тривалий час займаються агротуристичним бізнесом, мають чітке усвідомлення значення категоризації агроосель, її вплив на ціну та якість туристичної послуги на селі. Селяни, що забезпечують споживача туристичною послугою, мали змогу відвідати польські агротуристичні господарства і порівняти свій агротуристичний бізнес із польськими колегами, завдяки дорадчим програмам від Польських дорадчих служб.

Проаналізувавши свою діяльність та польських колег, селяни змогли зробити висновки та частково змінити бачення проблем, які перешкоджають їх діяльності, навчилися з ними боротися та виходити з скрутного становища. Слід зазначити, що за тісної співпраці відбувається і культурний обмін між підприємцями, вони вчаться терпеливості і толерантності, що є важливим показником у роботі з туристами, споживачами агротуристичної послуги.

Література:

1. Гловацька В.В. Сільський зелений туризм: сутність, функції, основи організації / В.В. Гловацька // Економіка АПК.— 2006.— № 10.— 148 с.
2. Дудзяк О. Порівняльна характеристика розвитку сільського зеленого туризму (агротуристички) в Західних регіонах України та в Прикордонних регіонах Польщі. Ефективна економіка. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6190>
3. Babuchowska K., Arazna E.: Rola stowarzyszen agroturystycznych we wspieraniu turystyki na obszarach wiejskich, Stowarzyszenie Ekonomistw Rolnictwa i Agrobiznesu, t. VIII, z. 2, s. 12.
4. Закон України "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність" від 17 червня 2004 р., № 1807-IV. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1807-15>
5. Васильєв В.П. Десять років розвитку сільського зеленого туризму в Україні: проблеми та перспективи / В.П. Васильєв // Туризм: Теорія і практика. — 2005. — № 1. — С. 3—16.
6. Дудзяк О.А. Оцінка агротуристичної привабливості регіону: основні фактори та показ-

ники / О. А. Дудзяк // Вісник Сумського національного аграрного університету. — 2010. — Вип. 5/2: Серія Економіка та менеджмент. — С. 16—20.

7. Дудзяк О.А. Вплив сільського туризму на розвиток сільських територій / О.А. Дудзяк // Науковий вісник Ужгородського університету — Серія економіка. — Вип. 2 (48). — 2016. — С. 133—136.

8. Іванишин В.В., Дудзяк О.А. Застосування в Україні досвіду розвитку сільських територій Європейських країн та США / В.В. Іванишин, О.А. Дудзяк // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. — 2015. — Вип. 24. — Т. 3. — С. 5—10.

References:

1. Hlovats'ka, V.V. (2006), "Rural green tourism: the essence, functions, foundations of the organization", *Ekonomika APK*, vol. 10.
 2. Dudziak, O.A. (2018), "Comparative characteristics of the rural green tourism (agrotourism) development in the western regions of Ukraine and in the poland border regions", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 3, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6190> (Accessed 01 Dec 2018).
 3. Babuchowska, K. and Arazna, E. (2011), "The role of agritourism associations in supporting tourism in rural areas", *Stowarzyszenie Ekonomistw Rolnictwa i Agrobiznesu*, vol. VIII, no.2, p. 12.
 4. Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine "On Agricultural Advisory Activity", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1807-15> (Accessed 30 Nov 2018).
 5. Vasyli'iev, V.P. (2005), "Ten years of development of rural green tourism in Ukraine: problems and perspectives", *Turyzm: Teorii i praktyka*, vol. 1, pp. 3—16.
 6. Dudziak, O.A. (2010), "Assessment of the agritourism attractiveness of the region: the main factors and indicators", *Visnyk Sums'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu. Seriia Ekonomika ta menedzhment*, vol. 5/2, pp. 16—20.
 7. Dudziak, O.A. (2016), "Influence of rural tourism on development of rural territories", *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu — seriia ekonomika*, vol. 2 (48), pp. 133—136.
 8. Ivanyshyn, V.V. and Dudziak, O.A. (2015), "Application in Ukraine of development of rural areas of European countries and the USA", *Zbirnyk naukovykh prats' Podil's'koho derzhavnoho aharo-tekhnichnoho universytetu*, vol. 24, no. 3, pp. 5—10.
- Стаття надійшла до редакції 04.12.2018 р.*